

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

РИБАЧУК Анна Володимирівна

УДК 378.14: 34

**ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця - 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Гуревич Роман Семенович,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
Інститут математики, фізики і технологічної освіти,
директор, м. Вінниця.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Романишина Людмила Михайлівна,
Національна академія державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького,
професор кафедри педагогіки та психології,
м. Хмельницький;

кандидат технічних наук, доцент
Шерман Михайло Ісаакович,
Херсонський юридичний інститут
Харківського національного університету
внутрішніх справ,
професор кафедри основ управління та
інформаційно-технічного забезпечення, м. Херсон.

Захист відбудеться "16" лютого 2010 р. о 12⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100 м. Вінниця, вул. Острозького, 32, 2 поверх, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (21100 м. Вінниця, вул. Острозького, 32)

Автореферат розісланий 15 січня 2010 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Коломієць А.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність і доцільність дослідження. Соціально-економічний розвиток нашої країни на сучасному етапі висуває нові вимоги до людського чинника не тільки в галузі виробництва, а й у сфері освіти. Необхідність виходу на передові рубежі науково-технічного прогресу, забезпечення високої ефективності виробництва, найбільш повного розвитку творчого потенціалу суспільства – все це ставить перед загальноосвітньою і вищою школою нові навчальні та виховні завдання. Необхідно, щоб навчання формувало сучасний тип мислення, новий стиль діяльності, орієнтований на максимально ефективне вирішення виробничих, соціальних, культурних і багатьох інших проблем.

Останнім часом зміцніло розуміння того, що створення правового суспільства – комплексна наукова і практична проблема. Виникли суміжні галузі правової науки: філософія права, соціологія права, теорія управління в сфері правопорядку, юридична педагогіка, юридична психологія, судова психіатрія. Однак таку багатогалузеву, практично орієнтовану науку, як педагогіка, що має свої інтереси і різноманітні можливості у правовій сфері, поки що мало використовували і використовують для розв'язання нагальних проблем юриспруденції.

Суспільний розподіл праці зумовлює різноманіття юридичних напрямів підготовки, професій і професійних структур суспільства. Виконання певних видів юридичної діяльності потребує відповідної кваліфікації фахівця, що, в свою чергу, є неможливим без засвоєння знань необхідного рівня та професійної підготовки. Ось чому питання використання педагогічних технологій є провідним під час фахової підготовки майбутніх юристів.

На методологічному і теоретичному рівнях проблему використання педагогічних технологій розглядали багато знаних вітчизняних і зарубіжних науковців: О. Алексюк, Ю. Бабанський, В. Безпалько, Б. Блум, В. Бондар, Д. Брунер, Г. Грейс, Дж. Керол, В. Коскарллі, М. Кларін, В. Лозова, Л. Ланда, І. Підласий, О. Рівін, Н. Тализіна, Н. Щуркова та ін. Ці дослідження довели, що застосування педагогічних технологій має здійснюватися у взаємозв'язку з найважливішими принципами наукової організації педагогічної праці. Проте, нині ще немає точного визначення терміну "педагогічні технології", також недостатньо уваги приділено питанню застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів.

Застосування педагогічних технологій у юридичних вищих навчальних закладах (ВНЗ) зводиться інколи до використання результатів досліджень шкільної педагогіки, хоча викладання в школі й у ВНЗ суттєво відрізняються одне від іншого, маючи власну специфіку, професійні особливості тощо.

Зазначимо, що усвідомлення актуальності зазначених проблем зумовило появу певної кількості науково-педагогічних досліджень різних аспектів професійної підготовки юристів (О.Бандурка, В. Галузинський, Ф.Думко, В. Дяченко, С.Сливка, В.Тацій, М.Шерман, Г.Яворська).

Аналіз науково-педагогічних джерел, вивчення стану застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів дозволили виявити певні суперечності: між збільшенням обсягу юридичної інформації та недостатньою кількістю навчального часу майбутніх юристів; між потребою застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів та недостатнім рівнем методичного забезпечення вищих юридичних навчальних закладах; між підвищенням вимог суспільства до професійних знань, умінь, навичок юристів та недосконалістю наявної системи фахової підготовки майбутніх юристів у вищих юридичних навчальних закладах.

Аналіз літературних джерел свідчить, що, незважаючи на результати сучасних досліджень із проблем професійної підготовки майбутніх юристів, питанню застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів приділено недостатньо уваги. Внаслідок цього залишається недослідженою низка проблем: не досліджено стан використання педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів; не виділені та не обґрунтовані педагогічні умови застосування педагогічних технологій у процесі підготовки майбутніх юристів; відсутня необхідна кількість наукової та методичної літератури щодо фахової підготовки юристів тощо.

Низка вищеназваних проблем і суперечностей зумовлює актуальність обраної теми *"Застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів"*.

Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами.

Концептуальні положення дослідження ґрунтуються на положеннях Законів України "Про освіту", "Про вищу освіту", Національної доктрини розвитку освіти, Програми розвитку юридичної освіти, а також Болонської декларації, Меморандуму Європейської комісії "Навчання протягом життя".

Тема дослідження затверджена вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 12 від 23.06.2004 р.) та узгоджена з Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 6 від 19.06.2007 р.).

Мета дослідження – визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів.

Гіпотеза дослідження. Застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів у ВНЗ буде ефективним за таких умов: активізація професійної мотивації навчання; застосування методів інтерактивного навчання; використання мультимедійних засобів навчання. Мета і гіпотеза дослідження передбачають розв'язання таких **завдань**:

1. Проаналізувати філософську, психологічну, педагогічну та методичну літературу з досліджуваної проблеми, вивчити досвід застосування педагогічних технологій у практиці вищих юридичних навчальних закладів.

2. Розробити й експериментально перевірити модель застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів.

3. Уточнити рівні, критерії та показники ефективності використання педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів.

4. Обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови застосування сучасних технологій навчання в процесі фахової підготовки майбутніх юристів.

5. Укласти методичні рекомендації щодо фахової підготовки майбутніх юристів з використанням сучасних технологій навчання.

Об'єкт дослідження – фахова підготовка майбутніх юристів у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – педагогічні умови застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів.

Методологічною основою дослідження є: системний підхід; концептуальні положення про всебічний розвиток особистості як важливу мету педагогічної діяльності; про активність особистості в процесі навчання і виховання; історичний підхід до аналізу педагогічних явищ; здобутки в галузі педагогічних технологій; положення про теорію наукового пізнання, активну роль особистості в оволодінні професійними знаннями, уміннями і навичками; концепція неперервної професійної освіти.

Теоретичну основу дослідження становлять концептуальні положення, що розкривають сутність понять “технологія навчання”, “педагогічна технологія” (А. Алексюк, І. Булах, А. Нісімчук, Л. Романишина, І. Смолюк), положення щодо: формування загальнонавчальних умінь (А. Алексюк, Ю. Бабанський, Р. Гуревич, О. Пехота, В. Сластьонін, С. Сисоєва, Н. Тализіна та ін.); розвитку навчально-пізнавальної активності (В. Лозова, М. Махмутов, Н. Мойсеюк, В. Паламарчук, М. Сметанський та ін.); активізації пізнавальної діяльності (В. Безпалько, Б. Гершунський, В. Шахов, Г. Щукіна); теорії професійної підготовки (В. Галузинський, В. Дяченко, І. Платонов, Г. Шевченко та ін.); теоретичні та методичні основи навчання майбутніх юристів (О. Бандурка, Ф. Думко, С. Сливка, В. Тацій, М. Шерман, Г. Яворська та ін.)

Законодавчу базу дослідження становлять положення Конституції України, Законів України "Про освіту", "Про вищу освіту", Державної національної програми "Освіта" (Україна XXI століття), Національної доктрини розвитку освіти в Україні та інші нормативні документи.

Для розв'язання поставлених завдань використовувались такі **методи дослідження**:

– *теоретичні* (аналіз, синтез, порівняння, систематизація, узагальнення, абстрагування, індукції та дедукції) використовувались з метою вивчення психологічної та педагогічної літератури і визначення концептуальних засад застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів;

– *емпіричні*: діагностичні (бесіда, тестування, анкетування), обсерваційні (науково-педагогічне спостереження), статистичної обробки

одержаних даних, які були застосовані для аналізу стану проблеми в практичній діяльності вищих навчальних закладів юридичного профілю; дослідно-експериментальної перевірки результатів впровадження розроблених педагогічних умов і моделі застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів вищих навчальних закладів.

Етапи дослідження. Дослідження проводилося поетапно впродовж 2004-2009 рр. На *першому етапі* (2004-2005 рр.) було проаналізовано наукову літературу з досліджуваної проблеми, визначено мету, завдання, сформульовано робочу гіпотезу й основні завдання, методику та програму дослідження. На *другому етапі* (2005-2007рр.) відповідно до теоретичних положень дисертації було розроблено та реалізовано програму дослідно-експериментальної роботи з застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів. На *третьому етапі* (2007-2009 рр.) було проаналізовано експериментальні дані, узагальнено результати та сформульовано висновки дослідження, оформлено кандидатську дисертацію.

Експериментальна база. Дослідження проводилось на базі Вінницької філії Міжрегіональної академії управління персоналом, Вінницької філії Відкритого міжнародного університету розвитку людини "Україна", Вінницької філії Університету Сучасних Знань, Київського національного університету внутрішніх справ МВС України. Дослідженням було охоплено 637 студентів, які навчаються за спеціальністю "Правознавство" та 57 викладачів.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що *вперше* обґрунтовано педагогічні умови застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів (активізація професійної мотивації навчання; застосування методів інтерактивного навчання; використання мультимедійних засобів), розроблено та обґрунтовано модель застосування педагогічних технологій у фаховій підготовці майбутніх юристів; *уточнено* поняття "педагогічна технологія", обґрунтовані показники, рівні та критерії сформованості юридичних знань, умінь та навичок у студентів – майбутніх юристів; *подальшого розвитку набули* методи вивчення впливу застосування педагогічних технологій на розвиток професійних умінь та навичок майбутніх юристів.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що розроблено та впроваджено: *методичні рекомендації* "Застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів"; *програму* дисципліни "Юридична деонтологія" для викладачів вищих навчальних юридичних закладів; *пакет комплексних контрольних робіт* для викладачів вищих навчальних юридичних закладів з дисциплін правознавчого циклу.

Обґрунтовані та експериментально підтверджені висновки і практичні рекомендації можна буде **використати** для подальших досліджень проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутніх юристів у вищих навчальних закладах.

Результати дослідження **впроваджено** в практику роботи Вінницької філії Міжрегіональної академії управління персоналом (довідка №33 від 02.03.2009

р.), Вінницької філії Відкритого міжнародного університету розвитку людини "Україна" (довідка №1/27–159 від 17.03.2009 р.), Київського національного університету внутрішніх справ МВС України (довідка б/н від 14.02.2009 р.), Вінницької філії Університету Сучасних Знань (довідка 3–06–09 від 12 червня 2009 р.).

Вірогідність здобутих результатів і основних висновків дисертаційного дослідження забезпечується теоретичним обґрунтуванням вихідних положень з використанням фундаментальних психолого-педагогічних, соціологічних концепцій; використанням комплексу методів дослідження, адекватних об'єкту, предмету, меті й завданням дослідження; застосуванням аналізу науково-методичних джерел із проблеми дослідження, а також кількісним аналізом та якісною інтерпретацією одержаних експериментальних даних; підтвердженням основних положень гіпотези результатами педагогічного експерименту.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні і практичні аспекти дослідження обговорювались на Міжнародних науково-практичних та науково-теоретичних конференціях: "Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми" (Київ-Вінниця – 2006 і 2008), "Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи" (Львів – 2006), "Право і суспільство: актуальні проблеми взаємодії – шляхи європейської інтеграції" (Вінниця – 2006); на Всеукраїнських: "Тенденції розвитку професійно-педагогічної освіти в Україні і за кордоном" (Житомир – 2006), "Неперервна освіта: проблеми, пошуки, перспективи" (Суми – 2007), на науково-практичних конференціях, семінарах, засіданнях кафедри педагогіки та кафедри інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (2006-2009 рр.).

Публікації. Основні результати дослідження висвітлено в 11 одноосібних публікаціях, з яких: 7 статей надруковано в провідних наукових фахових виданнях, затверджених ВАК України, 2 – у збірнику наукових праць, 1 – у збірнику матеріалів конференцій, 1 брошура з методичними рекомендаціями для викладачів і студентів.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 209 сторінок. Основний зміст викладено на 162 сторінках, робота містить 28 таблиць, 13 рисунків, 3 додатки на 10 сторінках. Список використаних літературних джерел має 293 найменування, з них 18 – англійською мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *вступі* обґрунтовано актуальність проблеми, розкрито ступінь її розробленості, визначено мету, гіпотезу, завдання, об'єкт і предмет, методологічні та теоретичні засади, методи дослідження, наукову новизну, теоретичне й практичне значення результатів наукового пошуку, представлено відомості про апробацію й упровадження результатів дослідження.

У першому розділі дисертації – *"Застосування педагогічних технологій в підготовці юристів як сучасна проблема професійної освіти"* – на підставі аналізу психологічної та педагогічної літератури розкрито сутність і основні дефініції поняття "педагогічна технологія", роль педагогічних технологій у фаховій підготовці майбутніх юристів, схарактеризовано стан використання педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх юристів.

Науковцями проведено низку досліджень, у котрих розглядались різні аспекти застосування педагогічних технологій. Водночас проблема застосування педагогічних технологій у процесі професійної підготовки юристів не була предметом спеціальних психологічних та педагогічних досліджень. Відсутність науково обґрунтованих рекомендацій для педагогічних працівників цих навчальних закладів щодо фахової підготовки юристів з використанням педагогічних технологій негативно позначається на якості професійної підготовки фахівців.

Проаналізована психологічна та педагогічна література засвідчила, що в зв'язку з активним проникненням інформаційних технологій у сферу освіти, проблема інтенсифікації процесу навчання постала, як ніколи гостро. Це зумовлене, головним чином, об'ємом інформації, що збільшується, необхідністю її обробити в обмежений період часу, жорсткішими вимогами, що пред'являються до випускників вищих навчальних закладів.

Усі ці чинники є передумовами ретельнішого вивчення проблеми вдосконалення процесу навчання майбутніх юристів у вищих навчальних закладах.

У дисертації проаналізовано поняття *"педагогічна технологія"*. З визнанням педагогічної технології важливим чинником навчально-виховного процесу не припинялися спроби з'ясувати її сутність та особливості. З одного боку, це спричинено поглибленням наукового і практичного інтересу до педагогічних технологій як засобу підвищення ефективності навчально-виховного процесу, з іншого, – розвитком конкретних педагогічних технологій, у процесі якого розкривались нові їх універсальні сутнісні дані. У педагогічній літературі є понад 300 визначень поняття "педагогічна технологія", проте в розумінні його сутності наявні значні розбіжності. "Педагогічна технологія" розглядається як: сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і поєднання форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів (Б.Ліхачов); низка вказівок, діяльностей і операцій моделювання, реалізації діагностики ефективності, корекції процесу навчання або виховання (П. Москаленко); проект певної педагогічної системи, що реалізується на практиці як змістова техніка реалізації навчально-виховного процесу (В. Безпалько); системна сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методичних засобів, що використовуються для досягнення педагогічних цілей (М.Кларін). У дисертації поняття *"педагогічна технологія"* розглядається як цілеспрямована система методів, прийомів та засобів, яка спрямована на підвищення ефективності та інтенсивності навчального процесу та знаходиться у взаємозв'язку з усіма аспектами освіти.

Підходи дослідників до визначення поняття "педагогічна технологія" різноманітні, а інколи й суперечать один іншому. В дисертаційному дослідженні з'ясовано, що одним із основних елементів сучасної технології навчання має бути розробка, створення і використання в навчальному процесі системи засобів навчання, здатних перетворювати навчальну інформацію в знання і вміння студентів на всіх етапах і формах навчання, сприяти його інтенсифікації. Вивчення педагогічних технологій показало, що в їх основі покладено засоби, що активізують і інтенсифікують діяльність студентів. У деяких технологіях ці засоби складають головну ідею і причину ефективності результатів. Отже, сучасна педагогічна технологія має гарантувати досягнення певного рівня навчання й виховання, бути ефективною за результатами, оптимальною щодо термінів упровадження, витрат сил і засобів.

Як відомо, завданням вищої професійної освіти є підготовка фахівців певної області. Величезний обсяг навчальних дисциплін, які повинен засвоїти майбутній юрист, ставить перед вищою школою загалом, і юридичною, зокрема, нові навчальні завдання. Нині треба шукати такі способи навчання, що дозволяли б за однаковий час засвоювати зростаючий обсяг знань й умінь. Таким чином, необхідний активний пошук інтенсивних методів, форм і засобів.

У розділі проведено аналіз використання педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів. Аналіз навчально-виховної діяльності закладів освіти свідчить про те, що попри ґрунтовні теоретичні розробки вчених, технологічний підхід у практиці роботи вищої школи використовується недостатньо. Опитування, проведені у вищих навчальних закладах, які готують юристів, показали, що викладачі знайомі лише з найбільш популяризованими технологіями, такими як: інтерактивні та інформаційні. Установлено, що використання педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів займає значне місце у навчальному процесі юридичних ВНЗ, проте, існують певні проблеми: реалізація нових вимог до юридичної освіти вимагає зміцнення матеріально-технічної бази ВНЗ, розвитку педагогічної творчості, використання більш інтенсивних педагогічних технологій; юристи-освітяни і науковці мають збільшити зусилля в напрямі адаптації законодавства України, в тому числі у сфері вищої юридичної освіти, до вимог європейських і світових стандартів; є необхідність удосконалення системи післядипломної освіти шляхом перепідготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів нових напрямів юридичної науки і практики.

У другому розділі – *"Педагогічні умови застосування сучасних технологій навчання у фаховій підготовці майбутніх юристів"* – представлено розроблену та обґрунтовану модель застосування педагогічних технологій у фаховій підготовці майбутніх юристів; визначено та розкрито педагогічні умови застосування сучасних технологій навчання в процесі фахової підготовки юристів.

У дисертації теоретично обґрунтовано, що *умовами ефективності застосування педагогічних технологій в процесі фахової підготовки юристів є*

активізація професійної мотивації навчання, застосування методів інтерактивного навчання, використання мультимедійних засобів.

На основі проаналізованої педагогічної та психологічної літератури розроблено й обґрунтовано модель застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки юристів. Модель спрямована на забезпечення підвищення рівня фахової підготовки, оволодіння майбутніми юристами фаховими знаннями, набуття вмінь і навичок правової роботи за допомогою застосування педагогічних технологій (рис. 1).

Сучасні психологи і педагоги підтримують думку, що якість виконання діяльності й її результат залежать, насамперед, від спонукання й потреб індивіда, його мотивації; саме мотивація викликає цілеспрямовану активність, що визначає вибір засобів і прийомів, їх упорядкування для досягнення цілей.

Проблема мотивації є актуальною як у вітчизняній, так і в зарубіжній психології. Зарубіжними та українськими психологами проведені численні дослідження з питань мотивів діяльності і, зокрема, мотивів навчальної діяльності (М. Алексеєва, Л.Божович, Г. Костюк, В.Леонтьєв, А. Маслоу, В. Рибалка, С. Рубінштейн та ін.).

Ефективність навчання визначається не лише об'ємом засвоєних знань, а й умінням використати ці знання, ставленням майбутніх юристів до навчальної діяльності та бажанням засвоювати знання, розумінням практичного застосування одержаних знань. Для майбутніх юристів ці чинники є вирішальними в процесі вивчення конкретних дисциплін, тобто є базою для створення мотиваційного поля. Студенти початкових курсів юридичних спеціальностей рідко мають уявлення про особливості та реалії майбутньої професії, що є передумовою нерозуміння вивчення фахових і фундаментальних дисциплін, а отже, немає чіткої мотивації до навчання.

Мотиваційна сфера є необхідним показником у процесі навчання у вищих юридичних навчальних закладах. Виявлення її особливостей реалізує вимоги врахування обґрунтованості особистістю вибору професії. У дослідженнях багатьох психологів показана залежність ефективності діяльності, як навчальної, так і професійної, від розвитку мотиваційної сфери особистості. Нині є необхідність виділити та науково обґрунтувати мотиваційні показники придатності до навчання та професійної діяльності майбутнього юриста.

Вивчення та корекція мотиваційної сфери майбутнього юриста має стати необхідною складовою його професійної підготовки. Нині цьому питанню приділено недостатньо уваги. Виявлення особливостей мотиваційної сфери відбувається лише під час психологічного відбору на службу в органи внутрішніх справ.

Серед способів інтенсифікації навчання майбутніх юристів особливе значення має застосування методів, форм, засобів, прийомів, що активізують навчально-пізнавальну діяльність студентів, стимулюють їхнє навчання. Значну роль відіграють проблемно-пошукові методи, навчальні бесіди, дискусії, пізнавальні ігри, самостійна робота студентів, алгоритмізація та ін.

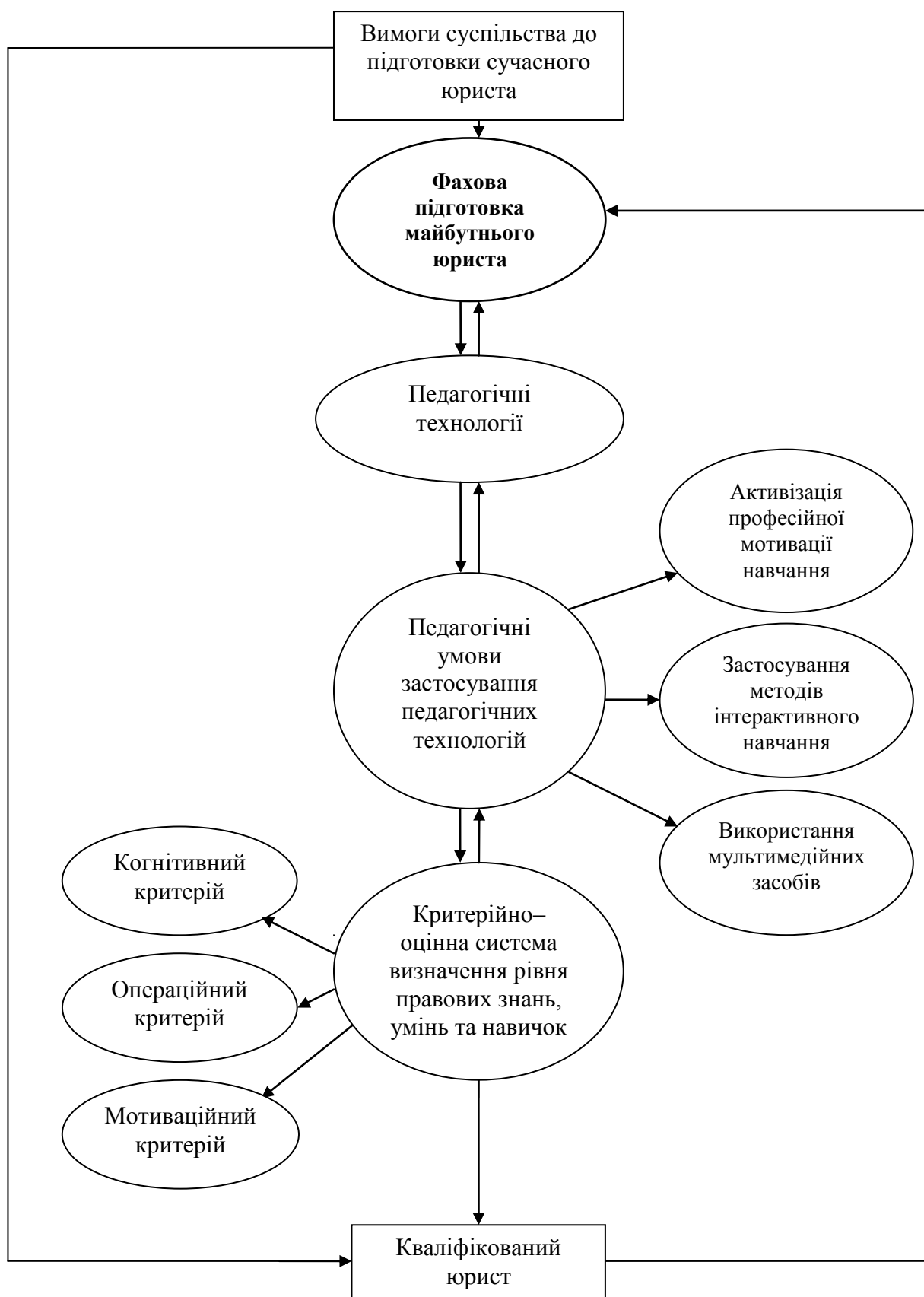

Рис. 1. Модель застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів

Сучасні умови пред'являють підвищені вимоги до професійної підготовки випускників юридичних вищих навчальних закладів. Тому нині зусилля спрямовані на пошук найбільш ефективних шляхів інтенсифікації навчання і розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців. Це завдання не може бути успішно вирішене за умови традиційної системи навчання, в основі якої лежать, головним чином, пояснювально-ілюстративні методи. Звідси зі всією актуальністю постає проблема перебудови навчального процесу у ВНЗ, що припускає докорінний перегляд цілей, змісту і технології навчання. Особлива увага в цих випадках приділяється активізації навчання.

Обґрунтовано, що активізація навчально-пізнавальної діяльності майбутніх юристів досягається за рахунок підвищення рівня навчальної мотивації, що, в свою чергу, спостерігається у випадках максимально можливого наближення темпу, спрямованості й інших аспектів організації навчального процесу до індивідуальних прагнень і можливостей студента.

Визначено, що вирішення проблеми активізації навчальної діяльності студентів у юридичних ВНЗ, так чи інакше, розглядається в усіх сучасних педагогічних теоріях і технологіях навчання. Більшість із них спрямована на подолання таких, що давно стали звичними і важко вирішуваними: необхідність розвитку мислення, когнітивної активності студентів, творчої діяльності, навичок працювати самостійно та колективно. У цих випадках всі вони як засіб досягнення поставленої мети використовують ті або інші інструменти з числа методів інтерактивного навчання.

З'ясовано, що інтерактивне навчання відрізняють від традиційного такі особливості:

- забезпечується примусова (вимушена) активність, суть якої в тому, що студент вимушений бути активним, незалежно від того, бажає він цього чи ні;
- активність носить не короткочасний (епізодичний) характер, вона актуалізується впродовж усієї діяльності студента;
- студенти постійно взаємодіють один з одним та з викладачем за допомогою прямих і зворотних зв'язків;
- широко використовується самостійна творча діяльність у випадках підвищеного ступеня мотивації.

Протягом вивчення проблеми активізації пізнавальної діяльності майбутніх юристів зверталась увага на застосування гри, її вивчали як засіб для самовираження, самоствердження, самоаналізу, самовдосконалення майбутніх фахівців. Навчальні ігри мають багато різновидів, спільною рисою яких є елемент гри. Важливим аспектом проблеми розроблення і впровадження ігрових методів у навчальний процес вищих навчальних юридичних закладів є вивчення теоретико-методологічних засад технології ігрового навчання, дослідження ефективності навчальних, розвивальних та виховних можливостей дидактичних ігор, їхнього впливу на формування активної, професійно і соціально компетентної особистості фахівця тощо.

В умовах зростання ролі інформаційних технологій науково-педагогічна діяльність має орієнтуватися на вдосконалення методології та стратегії відбору

змісту, методів і організаційних форм навчання, адекватних завданням розвитку особистості студента в умовах інформатизації суспільства. Використання технологій мультимедіа у юридичних ВНЗ посідає окреме місце під час підготовки фахівців, дає можливість інтенсифікувати навчальний процес, поліпшити якість знань, поглибити знання майбутніх юристів з предметів фахового циклу, проводити і брати участь у міжвузівських конференціях за допомогою глобальної мережі Internet.

У широкому сенсі термін "мультимедіа" означає спектр інформаційних технологій, що використовують різні програмні і технічні засоби з метою найбільш ефективної дії на користувача.

Дослідженням доведено, що потрібно шукати такі форми і методи, котрі дозволяють досягнути значних результатів за незначний проміжок часу. Цей аспект може бути досягнутим за допомогою застосування кейс-технологій. У процесі підготовки майбутніх юристів вони розвивають професійні навички, залучають студентів до колективного вирішення професійних питань; дозволяють активізувати набуті знання з фахових дисциплін; перетворити теоретичні знання на практичні.

У третьому розділі – ***"Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов застосування сучасних технологій навчання у фаховій підготовці майбутніх юристів"*** – викладено організацію та методику проведення дослідно-експериментальної роботи й аналіз результатів проведеної експериментальної роботи.

У дослідженні здійснювався формувальний експеримент із студентами спеціальності "Правознавство". Мета цього експерименту полягала в перевірці сформульованої гіпотези, що потребувало перевірки ефективності використання педагогічних технологій в процесі фахової підготовки майбутніх юристів.

З метою встановлення рівня оволодіння студентами експериментальних та контрольних груп знаннями та вміннями основних тем фахових предметів, експерименту передувала підготовча робота, в процесі якої було проведено оцінювання знань на початку проведення експерименту.

Оскільки формувальний етап дослідно-експериментальної роботи будувався на основі введення розробленої моделі й проходив у природних умовах навчального процесу, коли варіювалися окремі педагогічні умови, що впливають на функціонування системи, нами було виділено чотири групи: одна контрольна і три експериментальні.

Контрольна група (КГ) – це група студентів, у якій навчання проводилося за традиційною методикою із застосуванням окремих елементів розробленої моделі без цілеспрямованого використання педагогічних умов.

Експериментальні групи (ЕГ-1, ЕГ-2, ЕГ-3) – це групи студентів, у яких за різних умов реалізовувалася розроблена нами модель:

ЕГ-1 – упроваджена модель за однієї спеціально створеної умови – активізації професійної мотивації навчання у процесі вивчення дисциплін: "Цивільне право", "Трудове право", "Міжнародне право", "Кримінальне право" на основі ідей продуктивної спільної діяльності;

ЕГ-2 – упроваджена модель за двох умов – активізації професійної мотивації навчання у процесі вивчення дисциплін: "Цивільне право", "Трудове право", "Міжнародне право", "Кримінальне право" на основі ідей продуктивної спільної діяльності та інтенсифікації навчального процесу; формування правових знань, умінь і навичок майбутніх юристів засобами методів інтерактивного навчання;

ЕГ-3 – упроваджена система за трьох спеціально створених умов – забезпечення активізації професійної мотивації навчання у процесі вивчення дисциплін: "Цивільне право", "Трудове право", "Міжнародне право", "Кримінальне право" на основі ідей продуктивної спільної діяльності та інтенсифікації навчального процесу; формування правових знань, умінь і навичок майбутніх юристів засобами методів інтерактивного навчання; використання мультимедійних засобів у процесі формування знань, умінь і навичок з цивільного, трудового, міжнародного та кримінального права.

Відповідно до цілей і завдань дослідно-експериментальної роботи необхідно було прослідкувати просування студентів за рівнями правових знань, умінь і навичок (репродуктивний, репродуктивно-творчий, творчий).

Аналіз експериментальних даних показав, що на нульовому зрізі репродуктивний рівень правових знань, умінь і навичок мають від 80% до 85% студентів, репродуктивно-творчий рівень спостерігається у 15-20% студентів, і немає студентів, які мають творчий рівень (рис.2).

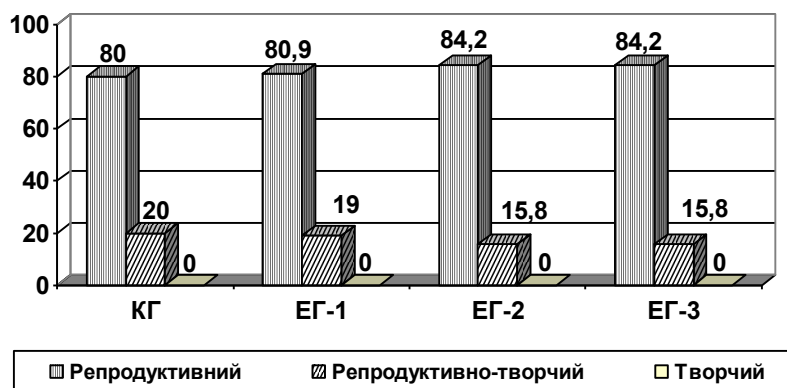

Рис. 2. Результати нульового зрізу рівнів сформованості фахових знань, умінь і навичок майбутніх юристів

На рис. 3. представлені порівняльні дані щодо рівнів сформованості правових знань, умінь і навичок майбутніх юристів (проміжковий зріз), на рис. 4 – підсумковий зріз.

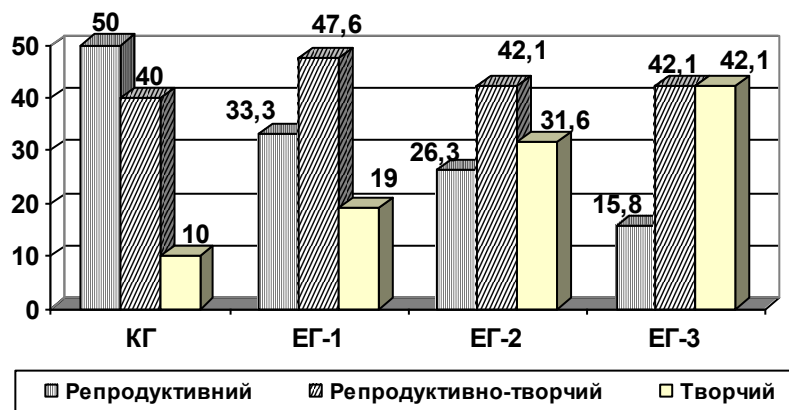

Рис. 3. Динаміка сформованості правових знань, умінь і навичок (проміжковий зріз)

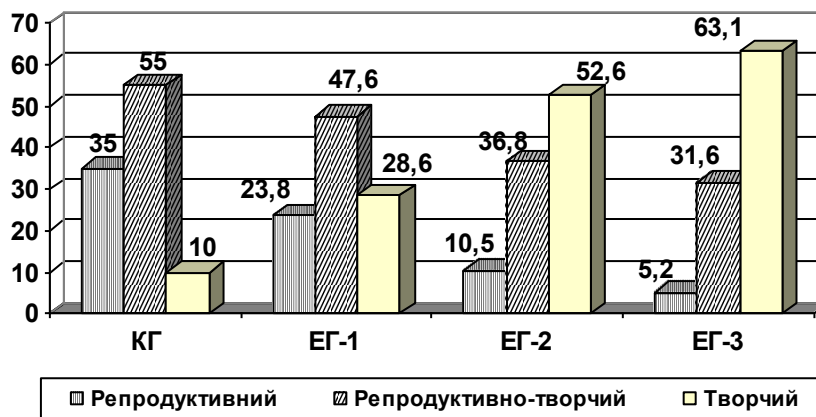

Рис. 4. Динаміка сформованості правових знань, умінь і навичок майбутніх юристів (підсумковий зріз)

Одержані під час експерименту дані дозволили визначити рівень сформованості фахових знань, умінь та навичок.

Порівняємо дані рівня сформованості правових знань, умінь і навичок нульового і проміжного зрізів. Одержані результати свідчать про те, що в експериментальних групах збільшилася кількість студентів, які володіють творчим рівнем сформованості правових знань, умінь і навичок, в ЕГ-3 – до 42,1%, ЕГ-2 – до 31,6%, ЕГ-1 – до 19%. Значні зрушення в експериментальних групах сталися на репродуктивному рівні: кількість студентів зменшилася в ЕГ-3 – на 68,4%, ЕГ-2 – на 57,9%, ЕГ-1 на 47,6%. На репродуктивно-творчому рівні зміни носили менш значний характер: ЕГ-1 – на 28,6%, ЕГ-2 – на 26,3%, ЕГ-3 – на 26,3%.

Порівнюючи результати проміжного і підсумкового зрізів, ми дійшли до висновку, що в експериментальних групах спостерігається стійка тенденція

щодо зростання кількості студентів, що мають творчий рівень правових знань, умінь і навичок. Причому, в ЕГ-3, де система застосовувалася з використанням комплексу педагогічних умов, вона значно вища. Так, в ЕГ-3 студенти, які знаходяться на творчому рівні правових знань, умінь і навичок складають 63,1% від загальної кількості, в ЕГ-2 – 52,6%, в ЕГ-1 – 28,6%. Різниця в результатах ЕГ-1, ЕГ-2 і ЕГ-3 дозволяє зробити висновок про те, що формування правових знань, умінь і навичок майбутніх юристів відбувається ефективніше в групі, де реалізується повний комплекс виділених нами педагогічних умов.

У КГ також має місце збільшення кількості студентів творчого рівня сформованості правових знань, умінь і навичок, проте, ці зміни незначні (10,00%). Спостерігається зменшення кількості студентів, які знаходяться на репродуктивному рівні сформованості правових знань, умінь і навичок (35,00%). У зв'язку з цим можна констатувати, що правові знання, уміння й навички в студентів КГ у процесі навчання у ВНЗ формуються, проте повільнішим темпом. Розбіжності у сформованості фахових правових знань, умінь і навичок у студентів контрольної і експериментальних груп дозволяють зробити висновок про те, що виділені нами педагогічні умови сприяють, перш за все, формуванню творчого рівня досліджуваних знань, умінь і навичок. Причому, експериментальні дані, одержані нами в групі ЕГ-3, наочно свідчать про те, що ефективність використання комплексу педагогічних умов вища, ніж їх упровадження окремо. Вірогідність експерименту була підтверджена за допомогою критерію Пірсона χ^2 .

Отже, результати проведеного дослідження підтвердили гіпотезу про ефективність застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів на основі обґрунтованих педагогічних умов.

Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що вихідна методологія теоретично й практично виправдана, поставлені завдання роботи розв'язано, мети досягнуто, що й дозволяє сформулювати такі **висновки**:

1. У дисертації узагальнено різноманітні підходи до процесу фахової підготовки майбутніх юристів. Установлено, що застосування педагогічних технологій відіграє значну роль в процесі підготовки фахівців.

Доведено, що наявна практика підготовки майбутнього юриста не відповідає сучасним вимогам. Такий стан зумовлений низкою причин, зокрема тим, що сучасні умови пред'являють підвищені вимоги до професійної підготовленості випускників вищої школи. Тому нині зусилля спрямовані на пошук ефективних шляхів інтенсифікації навчання майбутніх фахівців. Це завдання не може бути успішно вирішене у випадку традиційної системи навчання, в основі якої лежать, головним чином, пояснювально-ілюстративні методи. Звідси зі всією актуальністю постає проблема перебудови навчального процесу у ВНЗ, що передбачає докорінний перегляд цілей, змісту і технології навчання. Одним із способів розв'язання вказаної проблеми є застосування педагогічних технологій, в основі яких покладено засоби, що активізують і інтенсифікують діяльність студентів. У деяких технологіях ці засоби складають головну ідею і причину ефективності результатів. Під педагогічною технологією

розуміємо систему методів, прийомів і засобів, яка спрямована на підвищення ефективності та інтенсивності навчального процесу та знаходиться у взаємозв'язку з усіма аспектами освіти.

2. Розроблено модель застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів, якою визначається формування правових знань, умінь і навичок майбутніх юристів, педагогічні умови їх застосування, критерійно-оцінна система визначення рівня правових знань, умінь та навичок та вимоги суспільства до підготовки сучасного юриста. Всі показники педагогічного експерименту, проведеного під час навчального процесу, підтверджують ефективність запропонованої моделі застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів та виділених нами педагогічних умов.

3. Розроблено критерії ефективності використання педагогічних технологій в процесі фахової підготовки майбутніх юристів. Оскільки правові знання, вміння й навички майбутніх юристів становлять складну систему, то на наш погляд, неможливо знайти єдиний універсальний критерій, що вимірює названі явища, необхідний комплекс критеріїв. Тому, виходячи із структури і змісту фахової підготовки ми виділили три критерії: когнітивний, операційний, мотиваційний. На підставі розробленого критеріально-ознакового апарату правових знань, умінь і навичок майбутніх юристів виокремили три рівні їх сформованості: репродуктивний, репродуктивно-творчий, творчий. Всі три рівні взаємозв'язані між собою, кожний попередній зумовлює наступний. Проведене дослідження показало, що формування фахових правових знань, умінь і навичок майбутніх юристів відбувається поступово, від одного рівня до наступного. Ці характеристики рівнів використовувалися в практичній роботі й дозволили оцінити її результати.

4. Теоретично обґрунтовано педагогічні умови застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів: активізація професійної мотивації навчання; застосування методів інтерактивного навчання; використання мультимедійних засобів. Експериментально підтверджено, що комплекс педагогічних умов є необхідним і достатнім для ефективного функціонування і розвитку розробленої в дослідженні моделі формування правових знань, умінь і навичок майбутніх юристів.

Результати формувального етапу експерименту показали підвищення рівня сформованості правових знань, умінь і навичок майбутніх юристів у всіх досліджуваних групах. Розбіжність у сформованості фахових правових знань, умінь і навичок студентів контрольної і експериментальних груп доводять, що педагогічні умови, які вводяться, як окремо, так і в комплексі, стимулюють, насамперед, формування творчого рівня досліджуваних знань, умінь і навичок. Доведено, що найбільш суттєві зміни сталися в експериментальній групі, де вводився комплекс педагогічних умов.

5. Розроблено і впроваджено методичні рекомендації щодо професійної підготовки юристів з використанням сучасних технологій навчання. Результати дослідження можуть бути використані ВНЗ, що проводять підготовку юристів;

викладачами фахового циклу предметів.

Виконане дисертаційне дослідження не вичерпує всіх проблем застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів у вищих навчальних закладах. Подальшого вивчення потребують такі аспекти: психолого-педагогічна підготовка викладачів до застосування педагогічних технологій у вищій школі, дидактичні умови застосування новітніх технологій у підготовці фахівців вищої школи, вдосконалення чинних навчальних програм з підготовки студентів юридичних спеціальностей із застосуванням педагогічних технологій.

Основний зміст дисертації відображено в таких публікаціях:

Статті у провідних фахових виданнях, затверджених ВАК України:

1. **Рибачук А.В.** Вплив комп'ютерних технологій на інтенсифікацію навчання у вищій школі / А.В. Рибачук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – Київ-Вінниця, 2006. – С. 442–445.

2. **Рибачук А.В.** Впровадження інноваційних технологій з метою інтенсифікації навчання у вищих навчальних закладах / А.В. Рибачук // Педагогіка та психологія. Збірник наукових праць. Випуск 330. – Чернівці, 2007. – С. 161–166.

3. **Рибачук А.В.** Формування мотиваційної сфери особистості як засобу інтенсифікації професійної підготовки у ВНЗ / А.В. Рибачук // Педагогічні науки. Неперервна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: зб.наук.пр. – Суми. – 2007. – Частина 2. – С. 333–337.

4. **Рибачук А.В.** Гра як засіб інтенсифікації професійної підготовки майбутніх правознавців у ВНЗ / А.В. Рибачук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб.наук.пр. – Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця". – 2007. – Випуск 14. – С. 392–396.

5. **Рибачук А.В.** Роль педагогічних технологій у фаховій підготовці майбутніх юристів / А.В. Рибачук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб.наук.пр. – Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. – Випуск 18. – С. 444–447.

6. **Рибачук А.В.** Підготовка майбутніх юристів як професійно–педагогічна проблема / А.В. Рибачук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб.наук.пр. – Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. – Випуск 20. – С. 445–448.

7. **Рибачук А.В.** Застосування методів інтерактивного навчання в професійній підготовці майбутніх юристів / А.В. Рибачук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців:

методологія, теорія, досвід, проблеми : зб.наук.пр. – Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2009. – Випуск 21. – С. 489–496.

Методичні рекомендації:

8. **Рибачук А.В.** Особливості застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів / А.В. Рибачук. – Вінниця, 2009. – 35 с.

Статті й тези доповідей у збірниках наукових праць і матеріалів конференцій

9. **Рибачук А.В.** Вплив мотивації навчання на інтенсифікацію професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах / А.В. Рибачук // Тенденції розвитку професійно-педагогічної освіти в Україні і за кордоном : зб.наук.пр. – Житомир, 2006. – С. 195–197.

10. **Рибачук А.В.** Інтенсифікація навчання як сучасна педагогічна проблема / А.В. Рибачук // Матеріали 6-ої Щорічної Міжнародної науково-практичної конференції "Право і суспільство: актуальні проблеми взаємодії – шляхи європейської інтеграції" – Вінниця, 2006. – С. 66-68.

11. **Рибачук А.В.** Впровадження комп'ютерних технологій з метою інтенсифікації навчання у вищих навчальних закладах / А.В. Рибачук // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб.наук.пр. – Львів. – 2006. – Випуск 1. – С. 296–299.

Рибачук А.В. Застосування педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, 2010.

У дисертації розкрито сутність і основні дефініції поняття "педагогічна технологія", роль педагогічних технологій у фаховій підготовці майбутніх юристів, схарактеризовано стан використання педагогічних технологій у професійній підготовці юристів. Здійснено аналіз сукупності педагогічних умов застосування педагогічних технологій. Визначено засоби інтенсифікації навчального процесу професійної підготовки юристів. Представлено розроблені й експериментально перевірені в навчально-виховному процесі ВНЗ педагогічні умови застосування педагогічних технологій: активізація професійної мотивації навчання, застосування методів інтерактивного навчання, використання мультимедійних засобів. Обґрунтовано рівні, критерії, показники ефективності використання педагогічних технологій в процесі фахової підготовки майбутніх юристів.

Ключові слова: педагогічна технологія, професійна підготовка, педагогічні умови, інтенсифікація, показники, критерії ефективності використання педагогічних технологій.

Рыбачук А.В. Применение педагогических технологий в процессе профессиональной подготовки будущих юристов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Винница, 2010.

Работа посвящена исследованию применения педагогических технологий в процессе профессиональной подготовки будущих юристов. Определены и теоретически обоснованы сущность и основные дефиниции понятия "педагогическая технология".

Существующая практика подготовки будущих юристов не соответствует современным требованиям. Анализ теоретического аспекта исследуемой проблемы и состояния педагогической практики ее решения дал возможность сделать вывод, что необходимо совершенствовать профессиональную подготовку будущих юристов путем применения педагогических технологий.

Определено, что одним из основных элементов современной технологии обучения должна быть разработка, создание и использование в учебном процессе системы средств обучения, которые могут превращать учебную информацию в знания и умения студентов на всех этапах и формах обучения, способствовать его интенсификации. Изучение педагогических технологий показало, что в их основе есть средства, которые активизируют и интенсифицируют деятельность студентов. В некоторых технологиях эти средства составляют главную идею и причину эффективности результатов. Значит, современная педагогическая технология должна гарантировать достижения определенного уровня обучения и воспитания, быть эффективной по результатам, оптимальной относительно сроков внедрения, траты сил и средств.

Произведен структурный анализ системы профессиональной подготовки студентов-юристов. Анализ учебно-воспитательной деятельности высших учебных заведений свидетельствует о том, что несмотря на многочисленные теоретические работы ученых, технологический подход используется на практике недостаточно. Опросы, проведенные в высших учебных заведениях, которые занимаются подготовкой юристов, показали, что преподаватели знакомы только с наиболее популяризированными технологиями, такими как: интерактивные и информационные.

Установлено, что применение педагогических технологий в процессе профессиональной подготовки будущих юристов занимает значительное место в образовательном процессе юридических ВУЗ, но все-таки есть определенные проблемы: реализация требований к юридическому образованию требует

укрепления материально-технической базы, развития педагогического творчества, использования более интенсивных педагогических технологий.

Реализация профессиональной подготовки с применением педагогических технологий возможна при выполнении таких условий: активизации профессиональной мотивации обучения, применения методов интерактивного обучения, использования мультимедийных средств.

Разработана модель применения педагогических технологий в процессе профессиональной подготовки будущих юристов, которой определяется формирование профессиональных правовых знаний, умений и навыков будущих юристов посредством применения современных педагогических технологий, педагогических условий их применения, критериально-оценочная система определения уровня правовых знаний, умений и навыков, требования общества к подготовке современного юриста.

Все показатели педагогического эксперимента, проведенного во время обучения, подтверждают позитивное влияние комплекса выделенных нами педагогических условий, применения разработанной модели формирования профессиональных правовых знаний, умений и навыков посредством применения современных педагогических технологий.

Разработаны критерии эффективности использования педагогических технологий в процессе профессиональной подготовки будущих юристов. Поскольку правовые знания, умения и навыки будущих юристов являются сложной системой, которая включает в себя юридические знания, личные качества, то на наш взгляд, невозможно найти единый универсальный критерий. Поэтому мы выделили три критерия: когнитивный, операционный, мотивационный. На основе разработанного критериально-признакового аппарата правовых знаний, умений и навыков, было выделено три уровня их формирования: репродуктивный, репродуктивно-творческий, творческий.

Результаты экспериментальной работы в целом подтвердили правильность теоретических выводов и эффективность задействованной экспериментальной методики.

Результаты эксперимента показали повышение уровня формирования правовых знаний, умений и навыков будущих юристов во всех исследуемых группах, но наиболее высокие результаты были показаны группой в которой вводился целый комплекс педагогических условий.

Результаты проведенного исследования подтвердили гипотезу про эффективность использования педагогических технологий в процессе профессиональной подготовки будущих юристов на основе выделенных педагогических условий.

Ключевые слова: педагогическая технология, профессиональная подготовка, педагогические условия, интенсификация, показатели, критерии эффективности использования педагогических технологий.

Rybachuk A.V. Application of pedagogical technologies in the process of the professional training of future lawyers. – Manuscript.

Thesis submitted for the scientific degree of the candidate of Pedagogical Science on the specialty 13.00.04 – theory and methodology of professional education. – Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky, Vinnytsia, 2010.

This thesis is devoted to the application of pedagogical technologies during professional training of future lawyers. The application of pedagogical technologies proved to be effective under following conditions: activization of professional motivation of training, realization the methods of interactive training, using of multimedia means. Learning of pedagogical technologies has shown that in their basis there are means, which intensify activity of students. In some technologies, these means make the main idea and the reason of efficiency.

The model of application pedagogical technologies in the process of the professional training of future lawyers was developed and experimentally tested at lawyers universities.

Results of experimental work as a whole have proved theoretical conclusions and efficiency of the involved experimental technique.

Keywords: pedagogical technology, vocational training, pedagogical conditions, intensification, parameters, criteria of efficiency.

Підписано до друку 15.01.2010. Формат 60x90/16
Ум.друк. арк. – 0.9. Обл.-вид. арк. – 0.9.
Тираж 100 прим. Зам. № 2208

Віддруковано ПП «Едельвейс і К»
м. Вінниця, вул.. 600–річчя, 17. Тел. 550–333
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
ДК № 2792